Број 265 У Новом Саду, у четвртак 2. (15. децембра 1910 Година XLV

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом једанпут и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску над се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пов. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пов. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново.

Министар председник, Куен, опет нам је нешто обећао. Изборну реформу.

Христос је казао: Блажени, који верују. Али је ту разумео: Блажени, који верују у Бога, а не који верују у Куена.

Дакле, добићемо изборну реформу! А шта значи то: Изборна реформа? Пре су то звали: Опште, тајно гласање. После су изоставили ону реч „тајно“, па су говорили о општем гласању. Данас не говоре ни о том, него кажу: Изборна реформа, што значи: Промена нашег данашњег изборног закона.

Но сад је питање: Како мисли влада да мења данашњи изборни закон? Може га изменити и овако и онако. На боље и на горе. Може данашњи закон префарбати мало бељом бојом, али га може префарбати и црњом бојом но што је сад.

Министар Куен је обећао изборну реформу. Истина, под тим именом свет још увек разуме: опште тајно гласање. И то би се могло тако тумачити, да је друга влада. Али кад што каже гроф Куен Хедервари, морамо ђаволски да меримо речи.

„Жежен кашу хлади“. А ми смо се баш пре две недеље данa ожегли, и то ожегли на каши, коју нам је министар председник Куен донео на чинији.

Сав свет је говорио, да аустроугарска банка треба да почне плаћати у готовом. И онда је и министар Куен тако говорио. А данас се извињује: Нисам ја онако казао. Ја сам казао, да се то питање мора решити. И ако није решено, како смо ми хтели, то је друго.

Тако можемо проћи и са „изборном реформом“. Може нам сутра казати министар председник: Под изборном реформом нисам ја мислио ни опште, ни тајно, ни једнако право гласа. Ја сам казао само то, да ће се данашњи изборни закон променити и то се догађа.

* * *

Но министар председник Куен није обећао ни изборну реформу онако, како се обриче. Он је рекао: После новог обранбеног закона о војсци, доћи ће на ред изборна реформа. А кад ће доћи нов обранбени закон на ред? Кад се прво сврше сви други незгодни послови. Кад угарски сабор продужи штетан уговор аустро угарској банци. Па кад изгласа нове порезе и нове жртве на заједничке трошкове. Кад све то буде и много друго, онда долази обранбени закон на ред, повећање броја регрута. То значи: нове жртве у крви.

И тек кад све то прогута угарски сабор, онда ће доћи на ред, не закон о општем, једнаком, тајном гласању, него — изборна реформа.

Слаба утеха!

* * *

Волео бих знати: Зашто тражи народ опште, једнако, тајно гласање? И да му се то осигура. Не тражи тек да има. Него тражи да то употреби на добро своје. Тражи да може изабрати посланике, који су пријатељи народу. Па да га ти посланици заштите од великих терета и удесе све ствари боље но што су данас.

Зато би изборна реформа, закон о општем тајном гласању, требао да иде напред. Па да нов сабор, који је изашао из општег, тајног гласања, свршава све друге послове.

Али овде хоће прво да донесу све зло, да вежу народу руке, оптерете га, па тек после да му кажу: Сад ћемо изборну реформу!

Питам: Ко ово хоће и овако ради, мисли ли тај искрено, да уведе опште и тајно гласање, и даде народу власт у руке?

Може ли бити блажен ко у то верује?? Не верујте! Тај би морао бити не блажен, него луд.

У одбрану народно-црквене нам автономије.

Пишу нам из Срп. Елемира: У недељу била је скупштинска седница наше црквено школске општине. На тој скупштинској седници поднео је одборник Обрад Јанков предлог, да и наша црквена општина устане у одбрану народно црквене нам автономије, да се одлучно изјави против нацрта за нову школску уредбу, који је израђен по упутству и са благословом данашњег школског савета и да наша општина изјави, да се у свему придружује решењу српске православне општине у Вршцу. Светозар Лакатуш је затим у главном приказао тај нацрт за нову школску уредбу. Истакао је, како се новом школском уредбом намерава, да се одузму од народа сва досад стечена права у школској управи, а да се на народ ударе нови терети. Народ по том нацрту, ако га сабор усвоји, неће моћи р шавати судбином своје школе, која је народу најсветија и најмилија. Народ много полаже на своју школу и просвету, али се зато не сме без народа решавати о судбини школа не сме се народ потискивати из управе школске, а не сму се на народ ударати ни онолики непотребни терети, које народ не може поднети. Судбина наших школа се не сме поверавати у руке Лотићеве и Михајловићеве компаније, која ће на први миг напустити свако стечено право народно и учинити сваку неправду, само да остане под окриљем силника. Судећи по том нацрту школске уредбе, види се јасно тежња данашње управе у автономији, да све наше автономне уредбе измене у правцу, да народ буде из автономне управе потпуно потиснут, да му буду одузета сва крваво стечена права. Управу народно црквене автономије можемо са поуздањем поверити једино у руке самога народа. Усваја предлог Обрада Јанкова, али га потпомогнут од Срећка Петковића, Панте Поучког, Богољуба Махајлова, Младена Јанкова и Паје Димитријева, допуњује решењем српске православне црквене општине новосадске.

Скупштина с бурним одушевљењем једногласно усваја оба предлога и најодлучније осуђује сваки покушај, којим би се хтела скучавати народна права у автономији.

Одборник.

*

Пишу нам из Вел. Средишта: У недељу 28. новембра (11. децембра) одржана је код нас главна скупштина наше црквене општине, када се повела реч и о митрополијској учитељској скупштини, као и о нацрту нове школске уредбе. Том приликом је закључено и то једногласно, да се и великосредишка црквена општина придружи одлуци вршачке и новосадске црквене општине у тој ствари. Цела скупштина и многобројни окупљени народ изразио је своју стрепњу за будућност својих вероисповедних школа, имајући на уму у чијим је данас рукама наша автономна управа.

*

До сада су у одбрану наше народно-црквене автономије подигле свој глас ове општине: Вршац, Деска, Нови Сад, Жабаљ, Дента, Српски Елемир и Велико Средиште.

Положај у Хрватској и Славонији.

Бан Томашић и подбан Чаврак вратили се из Будимпеште у Загреб. Шта су у Будимпешти свршили, не зна се још. У политичким круговима влада уверење, да ће се хрватско славонски сабор састати пред католички Божић и да ће бан Томашић покушати, да од сабора добије привремени прорачун и да сабор изабере нове заступнике за заједнички будимпештански сабор, наравно оне, које би бан хтео. Даљи развој догађаја зависи од тога, да ли ће и у колико ће бан успети у том свом покушају. Бан Томашић свакако рачуна, да ће му прићи неки из хрватско српске коалиције, те ће постићи и једно и друго. Видеће се, колико је тај рачун основан.

Хрватско-српска коалиција води преговоре са Старчевићанцима и Франковцима, да би се с њима споразумела гледе конституисања сабора. Изасланици тих странака састали се јуче по подне, преговарали су, али се нису још погодили. Преговори ће се данас продужити. Како ће се ти преговори завршити, не може се још знати, али је једно сигурно, да председник сабора више неће бити Србин.

Какво пак расположење влада у Старчевићевој странци, која стоји најближе хрватско-српској коалицији, види се из писања листа те странке. Лист Старчевићеве странке позива чланове хрватско српске коалиције, да поднесу оставку на чланству у угарском сабору и да више не иду у Будимпешту. Како ће коалиција примити тај позив, није тешко погодити, кад се зна, да хрватско-самосталска коалиција главу даје, пештанске штипендије не даје.

Трговински уговор између Турске и Бугарске

Берлински и бечки листови имају из Цариграда извештај, да преговори о трговинском уговору између изасланика бугарске и турске владе не узимају повољан ток Први покушај да се дође бар до једногодишњег привременог поравнања напуштен је већ, и врло је тешко веровати, да се до 1. јануара може доћи до коначног уговора. И тако изгледа, да је врло лако могућ ускоро царински рат између Бугарске и Турске.

Оружање Србије

Београдски листови доносе, да је српска влада поднела народној скупштини, да ова одобри ванредан кредит од 680 000 франака за нову поруџбину брзометних топова.

Састанак руског цара и енглеског краља.

У светским се листовима већ од неколико дана упорно подржава вест, да ће се руски цар и енглески краљ ускоро састати. Сада се о овој вести говори већ као о свршеној ствари. Тај састанак имао би бити ускоро, а смер му је коначан споразум о свима балканским питањима и завршење започетог дела на ревелском састанку.

Равноправност Фина.

Како из Петрограда јављају, комисија за законске предлоге, усвојила је са врло малим изменама и предлог о равноправности Финске и њених грађана са осталим руским грађанима. Ту је и равноправност финских школа са школама Русије. Опозиција је у одбору изјавила, да је то противуставан предлог и напустила је седницу. Одбијен је предлог, да се укине закон о ограничењу Чивута у Финској.

Кинези за устав

Из Мукдена јављају: Десет хиљада особа са заступницима трговачког сталежа и разних

удружења на челу, приредили су велику демонстрацију, да се што пре сазове кинеско народно заступство. Пред масом ношене су велике објаве са натписом: Тражимо да се што пре сазове кинески сабор. Гувернер је морао обећати, да ће потпомоћи такову молбу код средишње земаљске управе. 60 изасланика иду у Пекинг да ту молбу предаду.

Избори у Енглеској

Последњи извештаји о исходу избора у Енглеској јављају, да је изабрано: 197 либерала, 240 униониста, 36 радничке странке, 59 Редмондиста и 8 Обријенових присталица. Либерали су добили 19, униониште 23, а радничка странка 5 мандата. Владина странка има дакле 288 посланика, а опозиција 248.

Бугарске чете у Мађедонији.

Како из Солуна јављају, једна бугарска чета покушала је одономад да у близини села Деспота (на граници бугарско-турској) упадне у Мађедонију. Турска је патрола изишла на сусрет, и отворила се борба, која је трајала два сата. Бугарској чети прибегла је у помоћ бугарска погранична стража. Бугарски су губитци непознати, а од Турака погинула су 2 војника, а четворица су тешко рањена. — У близини Мелника дошло је до сукоба између војске и једног дела чете бугарског војводе Апостола. У овој борби два турска војника су погинула, а два су рањена. Од четника погинула су четворица.

Циљ последњег пута Толстојева.

Софијски листови доносе изјаву Толстојева лечника, у којој овај казује, куда је намеравао Толстој, када је пред смрт своју оставио своју породицу. По тој изјави, Толстој је хтео да отпутује у Бугарску. Ту је хтео да потражи какав забачен кутак у каквој шуми, која је далеко од вароши и на таком би месту провео последње дане свога живота као пустињакак и испосник. Да ли је баш тако, за то нека јемче софијски листови.

Кобна опклада.

Скоро се десио један драматичан догађај у Москви. Неки кнез Владимир Зеропатков, племић потпуно руниран, опкладио се са једним богаташем, неким Валдиком, да може испити на душак бокал пића од три и по литре. Валдик, који је сматрао то за ствар немогућну, ризикова дати за опкладу једно своје имање, с кућом, парком, зградама и земљом што припада уз кућу. Услови опкладе буду протоколисани код једног бележника. Валдик позва на ручак Зеропаткова, три сведока, који ће контролисати извршење опкладе и двадесетак пријатеља. Кнез Зеропатков појео је само комад усољене харинге, не попивши ништа. На крају ручка две слуге донесу бокал пун поменутог пића, које руси зову турецкаја кров (турска крв.) Затим, подигоше носак од бокала, нагоше над уста Зеропаткова и почеше наливати. Зеропатков поче пити лагано, на запрепашћење присутних, којима су се минути чинили читави сати, и испи сва три и по литра пића. Чим испи, устаде, узе из руку грофа Валдика писмено које му даје право на добивено имање, и даде га једноме своме пријатељу, с речима: „Дај то мојој жени и мојој деци; пијући добио сам им лепо наслеђе.“ И док су присутни пљескали и клицали, он се сруши мртав.

Стогодишњица адвокатске установе.

У Паризу је прекјуче свечано прослављена стогодишњица установе адвокатског рада у Француској. Свечаност је отворио сам председник француске републике, Фалијер, који је на банкету држао врло леп говор. Стогодишњица ова прослављена је у Француској врло сјајно.

Скупа виолина.

Из Лондона јавља један брзојав, како је познати уметник виолиниста, Јан Кубелик купио за 145 хиљада круна најлепшу на свету виолину Страдиваријеву. Та виолина позната је музичком свету под именом „виолина Емперор“ и сто година је недирнута лежала код неког старинара. За ту виолину тражио је пре њен власник 10 хиљада фуната стерлинга дакле 2 0 хиљада круна, а сада је продана уметнику Кубелику нешто јевтиније.

Опасна мода.

Неданно смо јавили, како је у Берлину издана оштра заповест, да женскиње не сме употребљавати дуге игле за шешир, јер су ове нанеле пролазницима већ доста неприлика и несрећа. Недавно је и у представништву угарске престонице. Будимпеште изнесен захтев, да власт забрани, да жене терају ту опасну моду, да им забрани, да носе дугачке игле за шешири. Сада то исто траже и представници аустријске престонице Беча. Бечки градски начелник, Најмајер, одговорио је, да он, на жалост, не може да стане на пут тој опасној женској моди, али ће умолити бечку полицију, да ова у своме делокругу поступи против те опасности. Док жене робују којекаквим лудим и опасним модама, тешко да ће извојевати равноправности.

Колико се у Паризу троши на забаве.

Француски статистичар др. Вак Бертилом израчунао је тачно, колико Парижани троше годишње на позоришта, концерте, игранке, орфеје, панораме, циркусе и кинематографе. Прошле године је Париз издао на то 52 милиона круна. Пре 60 година трошио је Париз на то само 8 милиона, а пре 15 година ни половину прошлогодишње своте. Што се тако нагло све више троши на забаве, нашао је разлике у томе, што паришко становништво нагло расте, што су саобраћајна средства такова, да и онај из најудаљених крајева лако може доћи да походи те забаве. И што је врло занимљиво кинематографи отимају све више маха и потискују остале.

Време.

Према телеграфском извештају од 1. децембра може се очекивати непромењиво време.

Брзојави „Застави“.

Стигли 1. децембра.

Угарски сабор.

Будимпешта. У посланичкој кући расправљао се законски предлог о течним и гласовитим битуменима. Говорили су гроф Михајло Карољи, Лајош Баји. Александар Шебкев. Министар финансија Лукач одговорио је на све говоре, нашто је предлог усвојен. Посланик пучке странке Карло Хусар питао је министра унутрашњих дела, да ли су истинити они гласови, који казују, да ће око нове године пољски Чивути у масама нагрнути у Угарску.

Војни савет.

Беч. Одржан је војни савет под председништвом краљевим.

Сутнер у Будимпешти.

Будимпешта. Позната поборница мира, Берта Сутнер, стигла је у Будимпешту, где ће држати једно предавање.

Одговорни уредник:
Константин Брадваровић.

Трговина

Будимпешта, 29. новембра 1910. г.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 15 к. 25 п. до 15 к. 35 п.
Раж средње каквоће 15 к. — п. до
Јечам за храну 14 к. — п. до 14 к. 50 пот.
Јечам за кување пива 13 к. 50 п. до 13 к. 90 п.
Зоб прве каквоће 16 к. 70 п. до 17 к. 10 п.
Зоб средње каквоће 16 к 30 п. до 16 к. 60 п.
Кукуруз домаћи 13 к. 40 п. до 13 к. 50 п.

Термини.

Жито за октобар 20 к. 20 п. до 20 к. 22 п.
Раж за октобар 1910. — к. — п. до — к. — п.
Кукуруз за мај 1910. 11 к. 14 п 11 пот. до 12.

Календар „РАД“ за 1911. год.

одликује се богатом садржином и лепим сликама.

ЦЕНА 80 ПОТУРА.

Сваки прави Србин радикал купиће календар „Рад“, који ће за неколико дана бити готов. Зато нека се сви претрпе.

Прва новосадска
ФАБРИКА ХЛЕБА
препоручује поштованом грађанству из места као и поштованој публици са стране свој **прави кућевни хлеб** са комловом мешен. — Такођер препоручује **брашно** из првих бачких млинова, ка **Сегхођа, Торже** и **Червенке** паспаља, Шихтовог сапуна, као и **лепи овогодишњи ораја.**

Цене су хлебу следеће: прве врсте аели хлеб 26 пот. кгр. — у пола црни хлеб 18 пот. кгр. — **торокшарски изврсни ражни** хлеб 20 пот. кгр.

Г. г. трговцима који са хлебом раде у мелир плетеницама 2 потуре по кили јефтиније.

Молимо поштовано грађанство из места и са стране да би ову леп, српску установу својим купом потпомогли. С поштовањем

Прва новосадска фабрика хлеба
Житна пијаца бр. 18.
I. 1648 1—10.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишле су из штампе све четири свеске

Модерног Занатлијства

од Јована Л. Богдановића. Цена на више комада 10 потура, на један комад 12 потура. Поруџбине прима

Српско Занатлијско Удружење
1487 1—3 Срем Карловци

I. СРПСКА ЈОРГАНЏИЈСКА РАДИОНИЦА
ЗОРКЕ МИЛИЋЕВЕ
У НОВОМ САДУ, житна пијаца
израђује јоргане по најмодернијем укусу како за г. г. трговце у месту и на страни тако и за приватне муштерије које поштом разашиљем Послуга брза и савесна а цена умерена.
971 8 54

Чудо од Буквара!

Помоћу овог буквара, а за неколико недеља научи лакоћом да чита и пише и старо и младо. Ово је већ треће издање. Имам 1000 захвалница.

Ко ми пошаље са поштанском упутницом **55** потура, тај одмах добија буквар са плаћеном поштарином.

Ulma (Temes megye)
ЉУБОМИР ЈОВАНОВИЋ,
школски управитељ и учитељ
1570 10—30

СУВЕ РИБЕ!

Част ми је јавити поштованом *грађанству, трговцима и препродавцима* да ми је приспела **сува слана риба** *најбољега квалитета* и продајем по *најјефтинијој цени* и то **моруна и јестра** *сом сечен* без главе у шницлама, *сом епрак* крупан и средњи, **сом** *црноморски* крупан и средњи, *шаран* крупан и средњи, *смуђ; штука, деверика, косак, кесега, красноперка, таранка* и друге.

Риба је изванредно *лепа фришка и здрава.*

Цене шаљем на захтев сваком.

Телефон бр. 241.
Мита Ђ. Палић
1427 13—20 Панчево.

ПРОДАЈА ПРАВА СРЕМСКА
ПЛАНИНСКА ВИНА
од 50 л. на више, у бурадима, као и у боцама од 5 литри шаљем у кућу. Нови буради имадем стално на стовариштe.
1246 16 - 28 **Вахтл Имре**
Бачвар
у Новоме Саду, Петефијевој ул. бр. 8. у сопственој кући.

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ
и све болести **мјехура** лечи сигурно **GONOTOL,** како доказују **признанице.** Гонотол се једе, дакле **нема шприцања.** 3 лончића за 12 круна шаље **дневно** без даљег **трошка** поузећем **лекарна „SALVATOR“ RUMA br. 150. Slavonia.** 370 40 - 100

ОВАЦА НА ПРОДАЈУ.
110 комада оваца за домазлук
имадем на продају, за цену обратити се
Ради Милутиновићу
1630 3—3 Беочин (Срем).

Српско трг. командитно друштво
Вуковић и др.
У Руми
извозници меда и воска одликовани на П. земаљ. пчеларској изложби у Руми отпочели су разашиљати овогодишњег чист г врцаног
меда
у дозама од 5 клг. (Postcoli) по цену од К 7
Траже се продавци уз провизију.
1454 0 50

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.